

Saavidt Anm. kan se, er der kun godt at sige om Værkets Hoveddel, thi at den nationale Side, Kampen mellem Dansk og Tysk, ikke berøres, undskyldes jo af den kronologiske Begrænsning. Derimod kunde der utvivlsomt have været gjort langt mere ud af de to Indledningskapitler »Herskabet« og »Skole og Kirke«. Man kunde have ønsket en blot nogenlunde udtømmende Skildring af »Hertugens« Stilling til Befolkningen og savner et Billede af det ejendommelige, særprægede indfødte Præsteskab, der samlede sig om gamle Biskop Jørgen Hansen i Guderup og netop i høj Grad var et Udsnit af »det gamle Als«. M. M.

I Løbet af 1926 er udkommet forskellige Bidrag til Københavns Historie.

Den kendte Forsikringshistoriker cand. polit. Kr. Thorsen har med et stort og smukt udstyret Skrift: *Det kongelig oktroierede Sø-Assurancekompagni 1726—1926* givet et betydeligt Bidrag til dansk Søforsikrings Historie. Værket har først og fremmest forsikringsteknisk og forsikringshistorisk Interesse og ligger for saa vidt udenfor dette Tidsskrifts Rækkevidde. Samtidig giver det dog ogsaa Oplysninger om Handelslivet og dets Vilkaar gennem Tiderne. Særlig omfattende er de ikke. For den ældre Tids Vedkommende har Forfatteren været henvist til spredte Notitser i Rigsarkivets Regnskabsprotokoller og Afregninger med Statens Kreditorer, for Kompagniets egen Virketid har det været en Mangel, at dets Arkivalier er ufuldstændigt bevarede. Særlig beklager man, at det aabenbart ikke har været muligt at opstille en Statistik over Handelsekspeditioner, for hvilke der gennem de 200 Aar har været tegnet Assurance. I første Halvdel af 17. Aarhundrede kan det konstateres, at man i Holland og Hamburg har forsikret navnlig det ostindiske Kompagnis farefulde Farter. Formodningen om, at der allerede i de sidste Decennier af 16. Aarhundrede er tegnet Søforsikring for danske Skibe er maaske rigtig, men dog væsentlig bygget paa Fortolkninger og Slutninger. I »Admiralskabs«institutionen at finde en Forløber for Søassurance hænger vel sammen med den gammelkendte Tilbøjelighed til altid at spore historiske Fænomeners Oprindelse saa langt tilbage som muligt. Selskabets Oprindelse skyldes dels den merkantilistisk bestemte Uvilje over, at der ved fremmed Forsikring gik Penge til Udlandet, dels det praktiske Forhold, at det altid viste sig forbundet med Vanskeligheder at faa forfaldne Erstatninger udbetalt. Af Præmietarifferne faar man Oplysning om den større eller mindre Risiko, som var knyttet til de forskellige

Handelsruter, og om Assurancens Betydning i de samlede Omkostninger. Direktions- og Generalforsamlingsforhandlinger giver værdifulde Meddelelser om Forsikringen under det 18. Aarhundredes store Søkrige af Skibsladninger, som ifølge de neutrale Handelsregler var lovlige, efter de krigsførendes Paastande. det modsatte. Den store Fortjeneste paa disse Risikoer giver et Holdpunkt ved Vurderingen af Vilkaarene for den neutrale Handel og Skibsfart. Man lægger ogsaa Mærke til, at Kompagniets opsparede Formue slap mærkelig heldigt gennem Ulykkerne ved det 19. Aarhundredes Begyndelse. Skildringen er et af de Bidrag, paa hvilket det alene er muligt efterhaanden at opbygge en almindelig Dom over Pengekrisens Virkninger og Følger. Til Slutning et Par Anker, — mod Gentagelsen (S. 290) af den gamle Myte, at Englændernes Angreb 1807 var en Følge af positiv Viden om Tilsaftalerne, og mod den stadig mere almindelige Tendens til at gengive Malerier, ikke efter Fotografier, men paa Grundlag af en Kunstners Eftertegning. I Virkeligheden svarer det til en Historikers Benyttelse af sekundære Kilder, hvor den primære er bevaret.

Til Haandværkerstandens Historie meddeles Bidrag i H. Hjorth-Nielsen: *Københavns Slagterlaug 1451—1926* og Carl P. Nielsen og R. Berg: *Danmarks Bogbindere gennem 400 Aar*. Selvfølgelig maa de to Bøger blive meget forskellige. Førstnævnte Arbejde belyser et Haandværk, for hvilket Handelen spiller den allerstørste Rolle, sidstnævnte et Erhverv, som nærmer sig Kunstindustrien. Slagternes Gerning var af Betydning for Befolkningens daglige Liv og Forsyning. Bogbinderiet er alene af Interesse for snævre og udvalgte Kredse. Slagterlaugets Gerning var bestemt ved de hjemlige Forhold — derfor saa godt som ganske upaa-virket af Zünften — Bogbinderne var i deres Arbejde afhængige af udenlandske Forbilleder, stod derfor i nærmeste Forbindelse med tyske Fagfæller og var underkastet deres Laugsskikke. Forskellen præger de foreliggende Bøger. I dem begge fortælles udførligt om Laugenes indre Liv, deres Kampe mod Frimestre, Bønhaser og Fuskere, deres Forhold til Statens og Kommunens forskellige Myndigheder. Utvivlsomt er Slagterbogen i denne Henseende den righoldigste. For en Del hænger det sammen med Laugets langt større samfundsmæssige Betydning, for en Del sikkert ogsaa med Forfatterens større Fortrolighed med de arkivalske Kilder. Bøgenes Mangel er Fremstillingen af den almindelige Baggrund. Skildringen af Danmarks Bogbindere indeholder et pragtfuldt Billedmateriale — Gengivelser af gamle Bogbind — som har blivende Betydning, men giver ingen nævneværdige

Bidrag til Oplysning om det egentlige Haandværk og de forskellige Paavirkninger, som har gjort sig gældende. I Bogen om Slagterne lægger man Mærke til den utilfredsstillende Fremstilling af Laugsreformen ved det 18. Aarhundredes Slutning og sætter Spørgsmaalstegn ved Tilbøjeligheden til at betragte Regeringens Laugspolitik som ensidig bestemt ved Varetagelsen af Forbrugernes Interesse. Spørgsmaalet er adskilligt mere kompliceret, men henleder Opmærksomheden paa mange og stadig uløste erhvervs-historiske Problemer. Endnu mangler en udtømmende Belysning af det danske Laugsvæsens Historie med Undersøgelser af Laugenes Oprindelse og Karakter, deres større eller mindre Afhængighed af Udlandets Forhold saavel som af Enevældens Politik overfor dem. De enkelte Laug har i de senere Aartier vist stor Interesse for deres Historie og bragt betydelige Ofre for at faa den oplyst — ikke mindst de to foreliggende Bøger er Vidnesbyrd derom — det er derfor et nærliggende Ønske, at de ogsaa en Gang ved forenede Kræfter og ved Forskere med de nødvendige videnskabelige Forudsætninger stræber at tilvejebringe et tilfredsstillende Arbejde om det samlede Laugsvæsen.

Under Titlen *Byens Skole* har to kendte Skolemænd og historiske Forfattere: Hans Kyrre og H. P. Langkilde med Understøttelse af Københavns Kommunalbestyrelse udgivet en velskrevet Skildring af Københavns kommunale Skoles Historie fra Reformationen til vore Dage. Ifølge Forordet har Forfatterne stræbt at indføre Skolevæsenets Historie som et Led i Byens aandelige og materielle Udvikling og paavise dets Sammenhæng med de økonomiske og sociale Strømninger, der har gjort sig gældende. Resultatet er blevet et Arbejde, som paa tilfredsstillende Maade har løst den stillede Opgave. Ganske vist savner man en nærmere Redegørelse for Reformationens Betydning for Skolevæsenets Udvikling — af Skildringen at dømme synes den at have været mærkelig ringe — til Gengæld faar man megen Oplysning om Pietismens og Rationalismens dybtgaaende Indflydelse. Paa disse Omraader har det selvsagt været Forfatterne umuligt at give væsentlig nyt. I dette Tidsskrift er der særlig Grund til at fremhæve den store Flid, hvormed de er gaaet i Gang med de bevarede Arkivalier og af et spredt Materiale og paa Grundlag af talrige Enkeltoplysninger har givet et værdifuldt Billede af Skolevæsenets Forhold og Arbejdsvilkaar, navnlig i 18. Aarhundrede. For første Gang faar man fat paa de enkelte Skoler — Magistratens, de 32 Mænds, Kirkeskolerne og de mange private Skoleholdere — og bliver i Stand til at holde dem ude fra hverandre. Der er paa dette Omraade gjort et Oprydningsarbejde,

som har blivende Værd. Skildringen giver et levende Indtryk af Skolevæsenets vanskelige økonomiske Kaar og Skoleholdernes bitre Kamp for Tilværelsen. Ax. L.

Efter et Mellemlum paa 14 Aar har Albin Cullberg ifjor sluttet sit Arbejde om Sveriges Holdning under Krimkrigen *La politique du roi Oscar I pendant la guerre de Crimée* med et andet Bind, der fører Skildringen op til Pariser-Freden 1856. Skønt Forfatteren giver sin Fremstilling en ret bred almindelig Baggrund, synes det store trykte Materiale paa Hovedsprogene om Periodens diplomatiske Historie kun i begrænset Grad at være benyttet; Tyngdepunktet i Værket ligger i det store utrykte Materiale, der navnlig i sidste Bind er draget med ind i Behandlingen.

Om Provsten Nils Rabenius, som Benzelius i god Tro i sine Monumenta nævner som »antiquitatum patriæ indagator sollers«, om hans historiske Samlinger, hans Falsknerier og Fabrikation af Kildemateriale beretter Nils Ahnlund i en nylig udkommen Bog *Nils Rabenius (1648—1717), Studier i svensk Historiografi*. Midt i forrige Aarhundrede kom B. E. Hildebrand til Klarhed over Rabenii Interpolationer i middelalderlige Breve; siden øjnede Emil Hildebrand, Herman Lundström, Rydberg, Annerstedt, hver paa sit Omraade en Forfalsker; nu har Docent Ahnlund ihærdigt forfulgt de forskellige Spor og faaet Rede paa en omfattende Svindel, i Grunden uden Maal og Med, der har gækket Historikere i Samtid og Eftertid.

I et lille Skrift paa 100 Sider: *Heinrich Rantzau und seine Relationen an die dänischen Könige (1927)* har Kieler-Professoren Dr. Otto Brandt meddelt en skitsemaæssig Fremstilling af det 16. Aarh.s store nordiske Humanist, Politiker og Rigmands Virksomhed og dertil i sammentrængt Form føjet en Redegørelse for Indholdet af de over 1000 Relationer, hvormed han i en lang Aarrække (1555—98) som en vaagen Vagtpost ved Hjælp af utallige Forbindelser holdt sin Konge underrettet om næsten alle europæiske Begivenheder. Om Forfatterens Arbejde er i og for sig kun godt at sige. Bogen er velskrevet, Stoffet klart tilrettelagt. Indledningen om Henrik Rantzaus Stilling og Virksomhed er bygget paa Kendskab til den foreliggende Litteratur — man savner dog en Henvisning til Troels Lund: Kristian IV's Skib paa Skanderborg Sø — og Oversigten over Relationerne præget af Viden om Tidens almindelige Historie. Forfatterens